

Nr 752

Av herr **Bohman m. fl.**, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 93, angående ombildning av statens reproduktionsanstalt till aktiebolag, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 643 i Första kammaren)

I proposition nr 93 föreslår Kungl. Maj:t, att riksdagen skall fatta principbeslut beträffande ombildning den 1 juli 1962 av statens reproduktionsanstalt från affärsdrivande verk till statligt aktiebolag. Propositionen ansluter sig härvidlag till det förslag i ämnet som 1953 års utredning rörande de statliga företagsformerna tidigare framlagt. Genom den förordade ändringen av företagsformen skulle anstalten bli jämställd med de privata företag på marknaden som den har att konkurrera med. Departementschefen erinrar i detta sammanhang om företagsformsutredningens principuttalande i dess slutbetänkande, att bolagsformen synes framför allt böra väljas vid industriell och teknisk drift, där affärsverksamheten skall bedrivas på i stort sett samma villkor som i det enskilda näringslivet och i konkurrens med detta. I propositionen uttalas vidare, att en ändring av företagsformen synes knappast i och för sig påverka kapitalbehovet eller motivera en ändring av detta behovs finansiering. Det å reproduktionsanstaltens fond bokförda kapitalet uppgår till ca en miljon kronor. Vid anstaltens ombildning till statligt aktiebolag skall enligt förslaget till bolaget föras i princip samtliga vid övergångstillfället till anstalten hänförliga tillgångar och skulder samt företagets hela rörelse.

Då aktiebolagsformen synes väl lämpa sig för reproduktionsanstalten tillstyrker vi den föreslagna ombildningen. Härvid förutsätter vi att det nya bolaget får arbeta under samma konkurrensmässiga förhållanden som privata företag och utveckla sig enligt helt marknadsmässiga betingelser. Denna förutsättning bör enligt vår uppfattning intagas i direktiven för den särskilda arbetsgrupp med karaktär av interimsstyrelse för det blivande bolaget vilken Kungl. Maj:t har för avsikt att senare tillsätta med uppgift att genomföra vissa undersökningar och de förhandlingar med skilda parter som bör ske innan företaget träder i funktion. Vi tillstyrker samtidigt de för 1961/62 av reproduktionsanstalten äskade anslagen men förutsätter därvid, att några ytterligare anslag till anstalten eller det blivande bolaget inte kommer att anvisas på statsbudgeten. Varje utbyggnad av det blivande bolaget måste givetvis ske under starkt beaktande av den kapacitet och den brist på kvalificerad arbetskraft som för närvarande finns inom berörda bransch.

Anmärkningsvärt är emellertid enligt vår uppfattning, att den föreslagna ombildningen av reproduktionsanstalten sammankopplats med och för

sin lösning synbarligen gjorts beroende av att det sedan åtskilliga decennier tillämpade systemet för tryckning och distribution av officiella kartor helt förändras.

I propositionen redovisas nuvarande organisation beträffande tryckning och distribution av sådana kartor samt tillhandahållandet av dessa för krigsmaktens behov. I starkt koncentrerad form lämnas därefter en redogörelse för resultaten av de utredningar, vilka under en följd av år verkstälts rörande det officiella karttrycket och därmed sammanhängande frågor. Härav framgår, att tryckning och förlag sedan många år uppdragits åt ett enskilt företag, Generalstabens litografiska anstalt, som mot erläggande av royalty till staten omhänderhar dessa funktioner och som även åtagit sig att svara för att krigsmaktens kartbehov i fred, vid beredskap och under krig tillgodoses. Villkoren för nämnda uppdrag och åtagande är reglerade i avtal mellan rikets allmänna kartverk och försvarsstaben å ena sidan samt det privata företaget å den andra.

I propositionen upplyses nu, att Kungl. Maj:t samma dag som denna avlämnades meddelat beslut, innebärande att samtliga avtal mellan kartverket och nyssnämnda företag skall uppsägas med giltighet fr. o. m. den 1 januari 1963. Vidare anges, att departementschefen bemyndigats tillkalla en förhandlingsdelegation med uppgift att inom jordbruksdepartementet överlägga med berörda parter om de övergångsproblem, som uppkommer till följd av avtalsuppsägningen, samt att inkomma till Kungl. Maj:t med de förslag som överläggningarna leder till. Överläggningarna skulle enligt propositionen äga rum "med utgångspunkt från att, fr. o. m. nämnda tidpunkt, förläggandet av de officiella kartorna skall åvila staten, tryckningen av kartorna i princip skall ske efter anbudsförfarande och distributionen av kartorna i fråga skall ombesörjas inom den statliga sektorn". I anslutning härtill anför jordbruksministern att "det tidigare i dag beslutade förfarandet beträffande tryckningen liksom också i fråga om distributionen av de officiella kartorna motiverar att anstalten får ökade konkurrensmöjligheter". Av dessa uttalanden kan icke dragas annan slutsats än att det i själva verket mindre vore fråga om att bereda reproduktionsanstalten — eller rättare det bolag, som avses ersätta denna — lika konkurrensmöjligheter med enskilda företag än att åt bolaget i väsentlig omfattning förbehålla arbetsuppgifter, vilka f. n. ombesörjes av ett enskilt företag. Syftet bör givetvis vara att skapa fri konkurrens på förevarande område.

Enligt vår uppfattning bör frågan om vem som skall trycka och distribuera de ifrågavarande kartorna främst bedömas ur ekonomiska synpunkter. Dessvärre har departementschefen inte funnit sig föranlåten att anlägga sådana synpunkter på en jämförelse mellan det system, som nu är rådande, och det nya system som han uppenbarligen vill etablera. Det bör i detta sammanhang framhållas, att de särskilda sakkunniga, i anledning

av vilkas betänkande Kungl. Maj:t fattat sitt nyssnämnda beslut, icke förordat, att distributionen av de officiella kartorna skulle ombesörjas inom den statliga sektorn. Utredningen har härom uttalat följande: "Om distributionen av de officiella kartorna inte skall handhavas av kartverket i egen regi, bör den utlämnas som en ren kommissionärsuppgift, varvid statens reproduktionsanstalt eller Generalstabens litografiska anstalt kan komma i fråga såsom distributör. Valet mellan dessa alternativ blir bl. a. beroende av ekonomiska överväganden och torde få anstå till dess särskilda förhandlingar upptages."

Ytterligare studium av propositionen och det material, varpå densamma bygger, är ägnat att framhäva avsaknaden av ekonomiska överväganden i det sammanhang, varom här är fråga. Det synes inte klarlagt, att en övergång från ett inarbetat system, som tillför staten avsevärda royaltyinkomster, till ett nytt och oprövat system, som på sikt torde kräva omfattande investeringar, innebär ekonomiska fördelar för staten. I propositionen har några skäl för ett överförande på staten av distributionen inte redovisats. Den mångfald av frågor som reser sig i detta sammanhang — bl. a. i fråga om försvarets kartbehov — ger otvivelaktigt vid handen, att innebörden och verkningarna av propositionen i denna del inte är utredda eller klarlagda.

Enligt vår uppfattning bör inte bara tryckningen, såsom förordas i propositionen, utan även distributionen av de officiella kartorna ske efter anbudsförfarande och i fri konkurrens. Den av departementschefen tillsatta förhandlingsdelegationen jämte den interimsstyrelse som är avsedd att utses för det blivande bolaget bör därför få till uppgift att med här nämnda utgångspunkt ytterligare utreda de ekonomiska och praktiska verkningarna av att nuvarande system förändras ävensom att i övrigt undersöka de åtgärder som bör vidtagas för att i motionen anförda betänkligheter skall kunna undanröjas.

Äberopande det ovan anförda hemställer vi,

att riksdagen vid behandling av proposition nr 93

1. måtte uttala

a) att det blivande bolaget bör verka och utvecklas i fri konkurrens och under marknadsmässiga betingelser;

b) att såväl tryckningen som distributionen av de officiella kartorna bör ske efter anbudsförfarande och i fri konkurrens;

2. i övrigt beakta vad i motionen anförts.

Stockholm den 11 april 1961

Gösta Bohman

Tage Magnusson

Ebbe Rydén

i Borås

Nils Stenberg

Hans Nordgren

Thorbjörn Fälldin